

Pierre Asier

ROZHOVOR S UFONEM

Pierre Asier

Pierre Asier

ROZHOVOR S UFONEM

epub: 978-80-908822-7-0

mobi: 978-80-908822-8-7

pdf: 978-80-908822-6-3

Věnování

Na tomto místě bývá často věta: Tuto knihu věnuji mé drahé... (mému drahému...). To mě obvykle přivádí do rozpaků. Přesto, že jsem knihu řádně koupil a zaplatil, nebo dostal, dozvídám se, že už patří někomu jinému. Já tak nerad otevírám cizí dopisy. Vzhledem k tomu, že těchto pár výtisků stejně postupně věnuji svým přátelům a známým, aby Asiera po přečtení zasunuli mezi Čapka a Jirotku, omezím se na poděkování tomu jednomu z vás, kdo si knížku skutečně koupil. Budiž ujištěn, že svojí útratou tak zmírní dopad nákladů za vydání na základní životní potřeby mojí rodiny.

Děkuji.

Předmluva

Je mnoho věcí, na které bych rád znal svůj vlastní názor. Mám je poznamenané v paměti s tím, že si na ně jednou, až bude vhodná chvíle, názor udělám. Nechci ho jen tak někomu vzít, i kdyby s takovým zcizením duchovního díla autor souhlasil. Je to sice snazší a bezpečnější, jedním slovem rozumné. Když už si někdo dal tu práci najít názor společensky přijatelný a spolehlivě beztrestný, tak proč hledat jiný. Jsou ale věci, které si zaslouží, abychom na ně svůj názor neodbyli a vyrobili si vlastní, původní. Vzhledem k možným následkům by bylo asi vhodnější slovo dopustili se vlastního názoru.

Proč tohle dělám?

Je sezona pandemie a já, jako profesionální kouzelník, mám čas. Uklidím si ve studiu, v ateliéru, garáži a sklepě... a odhodlám se uklidit si ve své hlavě. Posadím se ke krbu se sklenkou dobrého červeného vína a představím si, že v křesle proti mně usedl zmatený mimozemšťan. Rozhlíží se a čeká ode mne, jako od zástupce těch inteligentních bytostí, které zdobí i ničí Modrou planetu, že mu TO VYSVĚTLÍ. TO všechno, na co zatím sám nemám odpověď. Nechci ho zklamat. Tak do toho. Pokud to pochopí on, tak já také.

Kapitola 1.Kde je tvůj domov

Zajímá mě, co o nás mimozemšťané mohou vědět. Zelený panáček zamrká očními blánami.

„Máme mnoho audiovizuálních informací, které intenzivně vysíláte do vesmíru a které jsme zachytili. Známe vaše největší problémy. Inkontinence, erekce, menstruace, nadýmání, lepidlo na zubní protézy. I vaše největší radosti. Auto na splátky. Mobil na splátky. Spoření na důchod. Půjčka s nulovým navýšením. Pochopili jsme, že toto jsou pilíře vaší civilizace, protože se ve vaší zprávě opakují periodicky v krátkých intervalech přerušované záznamy, které nedávají valný smysl.“

Ach jo. Proč jste ve vesmírných hlubinách neulovili třeba záznam Mozartova koncertu nebo mistrovství světa v krasobruslení? Ačkoliv i ty by asi překřičely mastičky proti hemeroidům. Změnit tuhle vizitku nebude snadné. Tak začneme s konverzací pozemšťana s... s kým vlastně?

„Odkud jsi přiletěl?“ Zdá se, že nerozumí.

„Myslím, kde je tvůj domov?“ Stále nerozumí. Vážený návštěvníku s domovem ve vesmírných dálavách, začneme otázkou.

KDE DOMOV MŮJ?

Zdá se, že my Češi hledáme svůj domov už od dob pana Tyla. Ale co to je, to, co nevíme, kde je? Slovo s exaktně hmatatelným základem, ale naprosto abstraktním významem. O definici se pokoušejí hudebníci, básníci, ale i výrobci nábytku nebo reklam, a přesto je nejasné, nesdělitelné, srozumitelné každému po svém.

DOMOV JE VZPOMÍNKA

Pro ty šťastnější z nás je domov vzpomínka zalitá sluncem, která stojí na nepatrných maličkostech, zatímco podstatné věci jsou u ní nedůležité. Kamínek z řeky je větší než zlatá cihla. Co na tom, že stěny rodného domu dělily mokré mapy a na záchod se šlo přes pavlač. Pamatujeme si, že se zvlhlá omítka dala krásně dloubat pouhým prstem a čůrat se v zimě muselo v kabátě. Nostalgicky se nám zasteskne po praskajících prknech v podlaze nebo vůni kouřících kamen. To co by nás dnes rozčilovalo je neoddělitelně spojené s bezpečím, rodinou, dětstvím, prostě s tím, co se celý náš život pokoušíme opět najít jako vzor správnosti a zázemí. Nosíme to v sobě všichni s touhou to předat. I ti, kteří sami domov nepoznali a své sladké vzpomínky nechají psát fantazii, neboť patří k základní výbavě naší duše. Vzpomínka je taková, jakou si chceme uchovat. Prožijeme-li dobrodružství, oceníme ho, až když se k němu vrátíme ve

vzpomínce. Stejně tak pocit štěstí a pohody. Každým otevřením naší vnitřní knihy vzpomínek přidáme k již napsané stránce další současné pocity, které původní vzpomínku nařadí, a takto pozměněnou ji uloží. Každá vzácná vůně načichne aroma současnosti, kdykoli k ní přivoníme.

Za čas z našich nejvzácnějších pokladů paměti vzniknou chomáčky našich přání s nitkou skutečnosti. Božena Němcová přesvědčivě popsala svojí vzpomínku na domov v Babičce, ale sama přiznala, že popisovala takové dětství, jaké by si přála prožít. Naše vzpomínky z dětství znají věčnost prožitou v obrovském domě na břehu divoké řeky. Když se pak v dospělosti náhodou vrátíme do rodného domu, najdeme malou chaloupku s potůčkem pod okny, kde jsme strávili pár školních let. I když jsem procestoval svět a na mnohé divy si mohl sáhnout, to největší dobrodružství a vzrušení jsem prožíval, když jsem poslouchal vyprávění o exotických krajích na palandě naší chaty v Chuchli.

DOMOV JSOU SYMBOLY

Nepatrné podněty v nás uvolňují vlny emocí a stěží pak na návštěvě hostiteli vysvětlujeme, že stejný šicí stroj BOBIN měla maminka v kuchyni, a že by nám učinil nepopsatelnou radost, kdyby ho rozložil a několikrát prošlápl pedál, aby naše dojetí proniklo do duše i sluchem, nebo dokonce vůní starého oleje na šicí stroje. Pozorný a stejně dojímavý hostitel sám od sebe starý stroj rozloží, aby mohl společně s námi sdílet onu uslzenou cestu do minulosti.

DOMOV DĚLÁ ŽENA

Do pronajatého pokoje, který jsem kdysi obýval společně s kamarádem, přijela jeho manželka a dala se do žehlení. Vůně prádla a zcela samozřejmá běžná činnost vykouzila pro nás oba domov. Jednoho šedivého dne jsem sám procházel ruinami bývalé industriální čtvrti jedné slovenské periferie. Bloky špinavých továrních budov protkané trubkami a zbytky konstrukcí se rozpadaly. Nepřekvapilo by vás na takovém místě pištění krys, ale nečekali byste tu ženský zpěv. Na zbytku betonové plošiny třetího patra jsem uviděl mladou ženu v květované zástěře. Mezi rezavé traverzy napnula nějaký kabel a začala na něj všet pestrobarevné prádlo. Mezi vlajícími košílkami se prohánělo malé dítě. Matka ho vždy se smíchem plácla právě věšeným mokrým kusem prádla. Panelovými bloky se ozýval čistý, neokázalý ženský zpěv a veselý smích dítěte. I toto místo v té chvíli, navzdory své betonové zasmušilosti a opuštěnosti, doslova rozkvetlo a stalo se opravdovým domovem. Kdykoli naši rodinu potkal nějaký průšvih, moje babička šla do kuchyně a upekla bábovku. Byla to její podvědomá reakce. Nebyla krizový manažer, ale byla skvělá kuchařka, a tak

udělala něco, co dovedla a co zdůraznilo základ stabilního a normálního chodu rodiny. Pomáhalo to. Vzpomínám si na tátovo vyprávění o dojmu, který v něm zanechala bída káhirských ulic osmdesátých let. Uprostřed bezútěšné chudoby zahlédl maličký ostrůvek. Malá plocha z kartonů na dělicím středovém pruhu městské aglomerace, kterou obývala žena s dcerkou. Žena s klidem připravovala nějaký pokrm a dcerka si vesele hrála u jejích bosých nohou. Matka se občas na dcerku usmála a tiše si broukala nějakou melodii. Svým pocitem, který vyzařovala, vytvářela na tom malém kousku kartonu dokonalý domov. Záviděníhodný domov navzdory zjevné bídě.

DOKONALÝ DOMOV

Jako dítě jsem s rodiči navštívil příbuzného, který žije ve Švýcarsku. Jednu noc jsme přespali v jeho bytě na břehu Neuchatelského jezera. Prosluněný prostor s velkými okny a výhledem na nekonečnou vodní plochu. Měkký koberec, měkké ticho, velká knihovna, houpací křeslo... ten pořádek doladěné domácnosti mě tenkrát nadchl. Jako čistý stůl. Stůl, na který když se podívám, tak dostanu chuť k jídlu nebo otevřít novou knihu, dát se do nového nápadu, aniž by na mě z pater navršených listů vyčítavě hleděly staré resty a nedodělávky. Domov, kde mohu unaven klesnout do křesla a nechat se rozmazlovat nebo vyskočit a všechno změnit. Protože hotové věci se dají měnit. Ty nedodělané se musí nejdřív dodělat, aby bylo jasné jak, proč a co měnit.

DOMOV JE VŠUDE, KDE JSEM

Musím uznat, že jistý, ač přechodný, pocit domova jsem zanechával na každé louce nebo pod každou skálou, kde jsem kdy jako tramp přenocoval. Místu, které mě tu noc přijalo, jsem vždy poděkoval a cítil k němu vazbu. Pocit, že se mohu vrátit. Všichni jsme poznali pocit přechodného domova v podobě hotelového pokoje, kde můžete zavřít dveře a plácnout sebou bez kravaty na postel. Máte klíček s číslem, které si pamatujete, protože je to jméno současného domova. Jakmile ale klíček vrátíte v recepci, jako zázrakem to číslo vymažete z paměti. Všimli jste si toho?

DOMOV JE TEPLO

Domov má nekonečně podob, ale jeden symbol je nám všem čitelný stejně. Je to oheň. Ať v krbu, v jeskyni nebo v barelu. Tisíce let znamenal ochranu před chladem, nebezpečím a tmou a je součástí naší vzpomínkové banky. Za oknem mé staré chalupy se setmělo. Kdyby někdo nenápadně nahlédl dovnitř, viděl by, jak kouzelník a mimozemšťan sledují oranžové plameny v krbu tančící na pódiu dubového polena.

„Mým domovem je tento dům, přáteli z vesmíru. Když jsem do něj před mnoha lety přišel, věděl jsem jen to, že je na místě, kde chci žít, a že byl kdysi dávno dřevěný, než ho spálil oheň. Po letech mi ale odhalil střípky jednoho podivuhodného příběhu“. Zelené oči zamrkaly blánami: „Vyprávěj, pozemšťane.“

POKLAD

Červencové slunce si chystalo lůžko ve zvoničce kostela Nejsvětější trojice. Chalupník nabral vědro vody ze studánky uprostřed jabloňového sadu a polil si chladnou pramenitou vodou zpocenou tvář. Pramínek vody mizel pod košatou jabloní. Kdesi pod zemí se spojil s jiným pramenem, vyvěrajícím jen o pár kroků dál, aby pak pod silnicí vyběhl na světlo a pádil v podobě potůčku a později potoku příkrou roklí, až se dole v údolí smísil s proudem staré Jizery. Chalupník se zahleděl k růžovému obzoru oblečenému v jemných bílých krajkách. Pak jeho pohled zabloudil k vrcholům dubů Bzovské rokle, ze kterých vyhlížela šedá skála. Na jejím úpatí vyhlodal potok za dlouhé věky jeskyni, která se stala domovem poustevníka. Ten každý den krácel bosý úbočím rokle až k hliněné chalupě v jabloňovém sadu. Kromě starého chalupníka v ní bydlela i bída, ale nikdy nebyla taková, aby se s přítelem ještě chudším, než byl on sám, nemohl rozdělit o večeři nebo skromný oběd. Zdraví mu ukradlo řemeslo sklářského brusiče, a tak si na tvrdý chleba vydělával navlékáním korálků. Nepovedené zmetky uchovával v bukovém sudu a pak jimi sypal chodníčky. Dnes jimi zušlechtil vědro betonové směsi, když stavěl další kousek podezdívky na plůtek malé zahrádky v průčelí chalupy. Pokud někdy nepřišel poustevník do chalupy, pustil se chalupník dolů roklí k poustevníkovi.

Toho dne ale zaklepal na jeho vrata host z druhé strany. O málo výš v mírné stráni chránila hliněnku pěkná horská chalupa s Davidovou hvězdou ve štítě. Den před tím, než na dlouhou dobu utichla, stanul na prahu chaloupky hubený soused. Osamělý muž zval ještě osamělejšího dál. Ten však zdvořile, ale rázně odmítl. Opatrně se rozhlédl a vložil skláři do mozolnatých dlaní plechovku kávy. Ruka brusiče prudce poklesla. Na kávu byla ta plechovka příliš těžká. Zatřásl s ní. Ozval se ostrý kovový rachot. Pomalu začínal rozumět. Když soused vycítil, že je mnohé vysvětleno, jen smutně kývnul hlavou. Oba muži se rozloučili, aniž tušili, že navždy, a aniž si povšimli, že ve stejné chvíli pohasly i dva odlesky skel dalekohledu pod střechem domku na kraji vsi.

Příštího dne slunce rozpalovalo vrcholky Suchých skal už od časného rána. U hliněné chaloupky se zastavil pošťák. Bývalý sklář nemíval často poštu ani hosty. „Nikdy nevíš,“ řekl pošťák vážně a podal brusiči prázdnou obálku tak,

aby byla dobře vidět i z domku na kraji vsi.

„Třeba přijde někdo na kafe. Silné kafe od Žida, Vávra.“

Oba muži si dlouze hleděli do očí. Pošťák chalupníkovi prázdné obálky nevozil a chalupník se nejmenoval Vávra.

„Dej na sebe pozor. Silné kafe vážně škodí zdraví,“ ukončil muž v modrém plášti němý rozhovor, otočil kolo a dal se kostrbatou cestou směrem dolů ke vsi.

Ještě to dopoledne rozmíchal chalupník vědro betonu a postavil ho doprostřed sednice. Z police vzal plechovku od kávy, sejmul víko a vysypal na dlaň několik stříbrných mincí. Připomnělo mu to dávnou dobu, kdy ještě pracoval ve sklářské dílně a dostával slušný plat. Pot mu stékal po tvářích a smísil se s několika slzami. Jen chvíli váhal a pak vysypal celý obsah plechovky do betonu.

Zamíchal vědro zednickou lžící a přistavěl poslední kousek podezdívky pod plůtek zeleninové zahrádky. Vzduch zhoustl dusným letním vedrem a tichem.

Odpoledne se zatáhlo. Slunce ustoupilo bouřkovým mrakům a blesky se honily okolo kostelní věže. Ten nečas nevadil nezvané návštěvě. Pánové v hnědých kabátech bez klepání vstoupili do chalupy, aby ji obrátili naruby. Pak prohlídli půdu, sklep, kůlnu a nakonec překopali čerstvé záhony zeleninové zahrádky. Chalupník stál v dešti pod starou švestkou a tiše čekal. Nic nenašli, a tak beze slova odešli. Vlastně ne tak docela. Jeden z nich, mladík z chalupy na kraji vsi, se ke skláři otočil:

„Přisahal bych, že u tebe ten Žid schoval nějaký majetek. Někaký silný kafe. Doma neměl ani pěták. No nic, dneska máš štěstí.“

Míjely roky a desetiletí a brusičova zeleninová zahrádka za plůtkem v betonové podezdívce dávala úrodu rajských jablíček dalším a dalším generacím. Když minulo šedesát let, usadil se v chaloupce ve stráni kouzelník. Protože neměl rád rajská jablíčka, ale zato miloval jarní sluníčko, rozhodl se vybourat plůtek s podezdívkou a na jeho místě postavit zimní zahradu. Když dopadla jeho velká palice na betonový pás, světe div se, zazvonila stříbrná mince, pak další a další, až jich byla plná plechovka od kávy po babičce.

Nevím, jestli se ten příběh celý odehrál tak, jak jsem ho popsal. Poskládal jsem jen střípky, které jsem našel. Tím největším je těžká plechovka od kávy po babičce, která má čestné místo v mé nové zimní zahradě. Stříbrné desetikoruny z třicátých let dvacátého století sice ztratily nemálo z numizmatické hodnoty pod kladivem, které je muselo osvobodit z betonu, ale rozhodně neutrpělo tajemství, které skrývají. A tak dokud nepotkám horala, který bude schopen dopřít zbývající nitky do pavučiny toho zvláštního tajemství mého domu, ponechám si tento příběh.

Kapitola 2. Dárek

Můj společník nedává pozor a prohlíží si tykadly kovovou sošku Budhy na krbové římse. Ten kus kovu pořízený za pár dolarů v krámku pro turisty ho fascinuje. Podal jsem mu ji, ale on nechápe.

„Vezmi si to. To je dárek. Rozumíš, DÁREK.“ Nerozumí. Přitom je to tak jednoduché. Dárek..? Opravdu je to jednoduché...?

Dodnes, a to mi už bylo padesát, nemám jasno, jestli to je vyzrálý pohled na věc, nebo vážná vada charakteru. Nemám totiž rád dárky. Jako dítě jsem je samozřejmě měl rád, ty které jsem dostával. Dospělí, včetně Ježíška, jsou k tomu, aby mi dárky dávali, a já jsem od toho, abych se s nimi pět minut radoval a pak je rozbil a ztratil. Možná to znáte. Největší cenu měly, dokud byly zabalené v barevném papíře a ovázané zlatou stužkou. Vlastně se dá říci, že dárek je dárkem, dokud je zabalený, pak je prostě věcí. Dokud je zabalený, má hodnotu všech možných i nemožných alternativ dohromady. Dokud nerozbalím láhev tuzemáku, držím v ruce lahev s vestavěnou plachetnicí Kryštofa Kolumba, posvátnou sošku z hrobky Ramsese druhého nebo prostě tříhvězdičkový koňak. Přesto přistoupím k zjevné degradaci dárku. K rozbalení. Kdybych si uschoval dárek zabalený i s jeho tajemstvím a s nadějí bych k němu každé ráno vzhlížel, tu jako k plachetnici, tu jako k posvátné sošce, byl bych filozof... blbec filozof. Ranil bych tím dárce a hlavně svojí zvědavost. Okamžik rozbalování je nezapomenutelný adrenalin. Jako když milenec svléká milenku. Ne že by pod šaty našel něco výjimečného, co tedy opravdu nečekal, ale kdyby k němu do lože přišla už bez obalu, připravila by ho o ten napínavý okamžik rozbalování dárku.

Jak jsem se léty měnil z příjemce na dárce dárků, zjišťoval jsem, že se více těším na dárek, který dávám, než na ten, který dostávám. Odhalil jsem opojnou radost obdarovatele. Za dárek jsem se mohl těšit na radostné projevy obdarovaného.

DÁRKY JAKO VIZITKA

Později dárky nabyly i smysl společenské vizitky. Přišli k nám přátelé a přinesli dárky. Šli jsme k přátelům na návštěvu a nesli jsme dárky. Příště přátelé přinesli více dražších dárků. I my jsme příště přinesli ještě více dražších dárků. Nejsme přece na tom o nic hůře. Příště přátelé nechali na dárcích cenovky. To bylo rozumné. Sečetli jsme celkovou cenu a při příští návštěvě jsme ji přátelům vrátili pochopitelně v podobě dárků s cenovkami. A tak se oběma rodinám doma hromadily dárky, které v zásadě neměly jinou hodnotu, než cifru na nalepené

cenovce. Máme širší okruh přátel, a tak vznikaly putovní dárky. Někdy jsem měl pocit, že jsem se z dárku už jednou či dvakrát radoval. Kruh přátel je uzavřený. Pak jsme jednou byli v menší finanční krizi, a tak jsme se z návštěvy vymluvili. Nemůžu jít na návštěvu bez dárku, no co by si o mně pomysleli.

DÁRKY ZIŠTNÉ

Nosily se tam, kde bylo potřeba projevít povinné poděkování za něco nebo jako nepřímou úhradu pozornosti. Dářečky lékařské, školní, úřední, agenturní.... Ano, máte pravdu, pro tyto dářečky existuje správnější slovo úplatečky.

DÁRKY VÁNOČNÍ A NAROZENINOVÉ

Jsme kulturou uctívající hmotné hodnoty a to se obráží na našich tradicích a rituálech. Opěvujeme atmosféru vánoc, ale jejich pointa je zcela hmotná. Obchodníci nám přejí pohodu, lásku a štěstí, ale jen když vykoupíme regály zlevněného zboží. Ježíšek je náš guru, protože disponuje neomezeným rozpočtem na dárky. Neomezeným rozpočtem, ale z naší peněženky. A v tom vězí ošidnost dárků v rámci rodiny jako jednoho ekonomického celku.

Zakoupíte manželce dárek dle vašeho nejlepšího vědomí. Koupíte ho vy a využijete proto i právo uplatnit vlastní vkus, ale i rodinnou kasu. Nikdo neznáme ženy, ani ty vlastní, tak dobře, abychom se nemýlili. Manželka dárek přijme s láskyplným úsměvem, který nepostrádá nádechem hořkosti. Oceňuje snahu a finanční oběť, kterou jste prokázal, ale pozorný čtenář myšlenek by v jejich oči nepřehlédl:

„Hezké, ale proboha, proč ses nejdřív se mnou neporadil, než jsi ten kuchyňský robot koupil. Tohle jsou úplně vyhozené peníze.“

Ona totiž ví, že rodinný rozpočet mohl zeštíhlet daleko vhodnějším způsobem než tím, který jste zvolil vy, a ještě z toho máte radost a ještě z toho musí mít radost ona, protože jí konec konců ten zatracený krám přinesl Ježíšek. Když už se vám podaří strefit se do dárku, po kterém vaše choť opravdu prahne, nemyslete si, že jste na to vyzrál. Buďte si jistí, že obdarovaná bytost zná podrobně ceny a případné nuance v kvalitě. Když koupíte levnější variantu, která je podle vašeho názoru vlastně úplně stejná, jako ta nejdražší, cejchujete tím svojí lásku k obdarované na níže, než je vrchol žebříčku. Když ale velkoryse zakoupíte ten nejdražší model, můžete stát ve světle blbce, který si nechá vnutit všechno.

DÁRKY TVRDÉ A MĚKKÉ

Jistě si pamatujete z dětství, že pod stromečkem nejdříve zmizely dárky těžké s pevnými ostrými hranami rýsujícími se pod balicím papírem, zatímco ty měkké,

beztvaré a lehké zůstaly bez povšimnutí jako nejedlé houby hluboko pod stromem. Pochopitelně, vždyť ponožky, šály a svetry byste si v zimě museli koupit stejně, tak proč s nimi obtěžovat Ježíška. Mezi měkké dárky je ale potřeba zahrnout i jiné předměty denní potřeby, třebaže jsou těžké, drahé a hranaté. Těžko dáte ženě pod stromeček novou ledničku, pneumatiky do auta nebo drahou revizi plynového kotle. Navzdory všeobecnému názoru patří do této kategorie i žehličky, a to ze stejného důvodu, z jakého neudělá galejnímu trestanci radost nové veslo. Za dárek je prostě nejvhodnější zbytná až zbytečná hezká hloupost. Lyže, rybářský prut, výstroj na kolo... prostě to, co chcete, ale nepotřebujete.

TIBETSKÁ MOUDROST

Za dárek má poděkovat dárce, ne obdarovaný. My jsme zvyklí, že za dárek poděkujeme a projevujeme nadšení, že právě tohle jsme chtěli a potřebovali, i když si v duchu říkáme: „*Překázelo to ve tvou skříni, tak teď to zase bude překážen u mě. Krám jeden nevkusnej.*“ Místo abychom si po pravdě a v souladu s Tibeťany řekli: „*Díky, že ten kýč budeš od teď oprašovat ty.*“

Amazonští Indiáni prý neznají vděčnost. Když k nim dorazili civilizovaní cestovatelé a rozdávali jim dárky v přesvědčení, že si tím kupují jejich vděčnost, tvrdě narazili. Indiáni si dárky bez okolků vzali, ale tím to skončilo. Další projevy k návštěvníkům byly výhradně v duchu: „*Co jsi mi přinesl? Nic? Tak vypadni. Ty jsi ten kdo má povinnost nosit dárky a já jsem ten, kdo si je bere.*“

Když uvážím, že domorodci byli zvyklí brát z přírody, co potřebovali a v množství jen takovém, jaké bylo pro jejich život nezbytné, aniž za to museli cokoli nabídnout, a to, že cizinci přišli v přesvědčení, že si koupí celý kmen za pár zrcátek a korálků, tak se mi reakce divochů zdá zcela na místě.

PRÁVO ODMÍTNUTÍ

Jsou dárky, které vyjdou obdarovaného velmi draze. Odmítnout dar je považováno za projev nedůvěry, netaktnosti, skoro urážku. Obdarovaný bývá postaven před rozhodnutí s nevýhodou okamžitého překvapení. Dárce, stejně jako přítomné publikum, se s úsměvem těší z toho, do jaké situace obdarovaného přivedl. Příjmutím daru přijímá obdarovaný společenský závazek – stává se dlužníkem. Stav je nevyrovnaný, nebo do té chvíle byl nevyrovnaný. A to obvykle zcela veřejně. Přijal jsi dar a teď se opovaž dárce odmítnout pomoc, budeš pod dohledem, jak se za ten krásný dar vytáhneš. Eventuálně může veřejný dar zasít sémě pochybností. *Co pro něho ten obdarovaný tak významného udělal, že se mu dárce tak štědrě revanšuje? Křivě svědčil u*

soudu... dostal mu dítě na školu? Kdyby bylo jasně řečeno to, co je jen tušit, kdyby se definovala ona nevysslovená smlouva. Já ti dám tento drahý nesmysl, i když o něj vůbec nestojíš a nikdy by sis ho sám nepořídil, a ty mi za to musíš pomoci... přimluvit se... věnovat jiný dar... nebo se jenom před těmito lidmi tvářit šťastně a vděčně, jako můj kamarád, pak bylo by společensky přijatelné dárek odmítnout. Vypluly by na povrch obě části situace. Ta zářící a zabalená v lesklém papíře nad vodou, i ta špinavá a ukrytá pod hladinou.

To ostatně hoře pochopili Řekové, když pravili „*hrozím se Danajů, když přinášejí dary*“, a přesto si do bran Tróje přitáhli darovaného koně. Podle jiné poučky se mu bohužel nepodívali ani na zuby. Dar je prostě obchod s vděčností a dáreček bývá štafetový kolík, na kterém se mění jen obal.

DAR OD STVOŘITELE

Od pradávna se říká má dar od Boha. *Dar talentu, dar radovat se, dar žít.* Stejně dlouho se vedou spory o zodpovědnost za tento dar. Spíše než spory to jsou monology a osobní dilemata. Dostali jsme od Boha dar a máme povinnost ho pěstovat, rozvíjet a šířit. Dobrá, to platí i o ostatních darech, jejichž přijetím jsme přenesli na svá záda břímě zodpovědnosti. Otázkou ale je, kde zůstala svobodná vůle přijmout dar od Boha. Nejedem senzibil s nadpřirozenými schopnostmi možná proklíná svůj dar. Proč mu byl dán, když o něj nestál. Proč musí vědět, umět víc, než chce. Je to logická rovnice o jedné neznámé. Napadá mě jediná přijatelná odpověď. Dar jsme svobodně přijali, ale ve formě mimo naše současné vědomí.

Vím, že celá tato moje kritika dárců je kritikou člena civilizace, kde většina jedinců nemá jen to, co nechce mít. Vím, že původní čistý smysl dárců je věnovat někomu to, co potřebuje a po čem jeho srdce touží a co si sám nemůže dovolit. Pozor, to si neprotiřečí, jak by se zdálo z předchozí úvahy. Původním vroucím přáním člověka jistě bylo mít na dosah to, co potřebuje k holému životu. Volnočasové zájmové aktivity našich předků byly způsoby jak přežít. Takový dar má smysl a má se předávat bez publika, nebo dokonce anonymně. V tom případě vůbec nevadí, že dárkem je jen jistý obnos peněz, který obdarovaný nutně potřebuje. Zůstane-li dárci ve stínu, dává o to víc, že oprostí dar od dané vděčnosti. Takový dar je opravdovým darem a dárci tím skládá zkoušku charakteru, i když jen sám před sebou.

Indiáni prý dar uschovají tam, kde ho obdarovaný sám najde, až ho bude potřebovat. Obdarovaný se nedozví, od koho dar je, ale ví, že je známkou uznání, že je daru hoden.

DÁREČKY OD SRDCE

Ty nejmenší a přitom největší. Dítě Vám namaluje obrázek. Vzpomínám si, že mi kdysi někdo věnoval svůj knoflík. Chtěl mi něco dát, ale neměl nic, jen knoflík. Bylo to hodně. Hodně může být i jen úsměv, květ sedmikrásky, polibek, cokoli, co dokáže zcela nezištně nahradit slova mám tě rád, vážím si tě, záleží mi na tobě.

ČAS NA DÁREK

Tajemství dobrého dárku je ne jen v jeho výběru, ale i v načasování. Když si všimnete, že se Vašemu příteli nesmírně líbí obraz nebo soška na Vašem krbu, neváhejte sebrat jí z římsy a věnovat mu jí. Když se k tomu odhodláte za půl roku, už se mu možná bude líbit něco jiného. Vzpomeňte si, jak jste jako dítě usínali s obrázkem vysněné hračky a když jste jí pak dostali až k narozeninám, už byla ta touha vyvanulá.

Jednou jsem v hračkářství kupoval autíčko na vysílačku. Byl to čínský obchod a stálo necelé tři stovky. Potřeboval jsem z něho jen vymontovat dálkové ovládání na nějaký trik. Měli jenom jedno, červeného Jaguára. A celou dobu na něj zálibně koukal jeden malý kluk. Moc se mu líbilo a myslím, že to místo mezi regály byla jeho obvyklá zastávka cestou ze školy. Autíčko jsem si koupil, rozmontoval a pak zničil. Dodnes si vytýkám, že jsem ho nekoupil a nedal tomu klučisku. Bylo by to v pravou chvíli a měl bych býval zásluhu na jedné rozzářené dušičce.

DÁREK PODĚKOVÁNÍ

Naleznete-li kdesi hluboko v sobě pocit neopětované pomoci, pocit vděčnosti a dluhu, neváhejte a splat'te ten dluh hned. Nespoléhejte se na to, že ten pocit v sobě někam založíte a on nevyplachtí ze zamčené zásuvky ve vaší nejtěžší chvíli. Nespoléhejte ani na to, že vám osud dá včas vědět, že se blíží váš poslední den, abyste stačil všechny své dluhy splatit.

Jeden venkovský děda mi kdysi naklepal kosu. Já to tenkrát ještě neuměl, ale znal jsem se s jeho vnukem, který mu jí odnesl. Když jsme spolu jednou projížděli jeho vesničkou, zastavili jsme se u něho a kosu si prostě vzali. Asi za rok jsem tou zapadlou vsí projížděl sám. Náhodou. A náhodou jsem si vzpomněl. A náhodou právě před konzumem na náměstí. Nespěchal jsem tolik, abych nestačil koupit lahev a zajet k rozpadlé chaloupce kamarádova dědečka. Seděl na zápraží a s pobavením přijal mé vysvětlení, díky i lahvinku.

„No,“ řekl, když si znalecky prohlédl etiketu, „tak si můžeš napsat čárku do skautského deníčku.“